

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 1997-1998

10 maart 1998

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR LEEFMILIEU EN NATUURBEHOUD

Interpellatie van mevrouw Marijke Dillen tot de heer Theo Kelchtermans, Vlaams minister van Leefmilieu en Tewerkstelling, over de bodemvervuiling in Rumst

Mondelinge vraag van de heer Johan Malcorps tot de heer Theo Kelchtermans, Vlaams minister van Leefmilieu en Tewerkstelling, over het beleid inzake bodemsanering

Met redenen omklede motie

Interpellatie van de heer Johan Malcorps tot de heer Theo Kelchtermans, Vlaams minister van Leefmilieu en Tewerkstelling, over het beleid inzake bodemsanering

Met redenen omklede motie

Commissie voor Leefmilieu en Natuurbehoud

Dinsdag 10 maart 1998

VOORZITTER : De heer Dirk Van Mechelen

– *De interpellatie wordt gehouden om 14.57 uur.*

Interpellatie van mevrouw Marijke Dillen tot de heer Theo Kelchtermans, Vlaams minister van Leefmilieu en Tewerkstelling, over de bodemvervuiling in Rumst

Mondelinge vraag van de heer Johan Malcorps tot de heer Theo Kelchtermans, Vlaams minister van Leefmilieu en Tewerkstelling, over het beleid inzake bodemsanering

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van mevrouw Dillen tot de heer Kelchtermans, Vlaams minister van Leefmilieu en Tewerkstelling, over de bodemvervuiling in Rumst met daaraan toegevoegd de mondelinge vraag van de heer Malcorps tot minister Kelchtermans, over het beleid inzake bodemsanering.

Mevrouw Dillen heeft het woord.

Mevrouw Marijke Dillen : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ernstige vervuiling is zeker geen nieuw probleem. Toch komt het de laatste tijd steeds meer in de actualiteit. Nieuwe gevallen van zware bodemvervuiling komen als het ware in een stroomversnelling aan het licht.

'Rumst ontdekt gifstort op terrein van steenbakkerij.' Met deze boodschap werd Vlaanderen op 2 februari wakker geschud.

De Rupelstreek werd opgeschrikt door de vondst van een ernstig gifstort op het grondgebied van de gemeente Rumst. De terreinen van de steenbakkerij Swenden aan de Hollebeekstraat zijn doordrongen van zeer grote hoeveelheden cyanide, een bijzonder gevaarlijk gif. Zowat 40 kubieke meter grond is aangetast en er zit 13.000 milligram cyanide per kilogram in de bodem. Dat is twintig keer

meer dan wat in Nederland wordt aanvaard als absolute bovengrens.

Aangezien voor de mens een dosis van 100 milligram al dodelijk kan zijn, gaat het hier om een levensgevaarlijke situatie. Bovendien kwamen er ook wel eens kinderen spelen op dat terrein. We moeten dus eigenlijk wel dankbaar zijn dat er nog geen slachtoffers zijn gevallen.

Terecht liet de burgemeester onmiddellijk de betrokken giftige plek hermetisch afsluiten. Hij eiste ook de onmiddellijke en volledige sanering van de bodem. Tegelijk ontstond ook een hevige discussie over de verantwoordelijkheid voor de vervuiling. Alle betrokken partijen ontkenden uiteraard dat zij verantwoordelijk zouden zijn. Ondertussen heeft de OVAM ook al laten weten dat de sanering van de vergiftigde bodem uiterlijk tegen het jaar 2006 moet gebeuren. Er is dus geen sprake van een onmiddellijke sanering. Eigenlijk is dit een ongehoorde en onaanvaardbare situatie.

Bij dit dossier wil ik de volgende kanttekening maken. Twee jaar geleden al liet de gemeente Rumst de bodem onderzoeken door het Provinciaal Instituut voor de Hygiëne, maar dat leverde geen resultaat op. Dat blijkt trouwens ook uit het onderzoeksrapport, waarin duidelijk wordt gestipuleerd dat er sprake is van een 'aanwezige organische verontreiniging', maar waarin met geen woord wordt gerept over de mogelijke aanwezigheid van cyanides. Dit is toch wel eigenaardig. Het PIH-rapport van 24 januari 1996 draagt immers als titel : 'Bodemonderzoek Hollebeekstraat – Blauwe vlek'. Een bodemdeskundige verzekerde mij dat de blauwe kleur van de bodem de geschoolde en ervaren onderzoekers die die kale, blauwe vlekken analyseren, onmiddellijk moet doen denken aan cyanidevergiftiging.

Aangezien het gemeentebestuur de bovengenoemde analyse blijkbaar niet vertrouwdde, voerde het

Dillen

PIH een tweede onderzoek uit. De uitslag van dat onderzoek slaat nu in als een bom : er is een vervuiling van 13.000 milligram cyanide per kilo grond. Ik vraag me af waarom het eerste onderzoek van het PIH niets opleverde. Is het instituut niet op een of andere manier tekortgeschoten in zijn onderzoek ?

De hele zaak werd nog eigenaardiger toen op de provincieraadszitting van Antwerpen van 26 februari 1998 bleek dat het PIH reeds in 1995 in opdracht van een privé-firma een onderzoek had uitgevoerd naar de vervuiling in de Hollebeekstraat te Rumst. Uit de resultaten van dat onderzoek bleek dat er op het terrein aan de Hollebeekstraat sprake was van ernstige cyanidevergiftiging.

Waarom werden de cyanideresultaten van dat onderzoek niet gemeld aan de bevoegde instanties en aan het gemeentebestuur van Rumst ? Waarom heeft het PIH een jaar later zijn nieuwe opdrachtgever, het gemeentebestuur van Rumst, niet op de hoogte gebracht van de bevindingen die een jaar eerder – weliswaar aan een andere opdrachtgever – waren verstrekt ? Is het PIH ook hier weer niet tekortgeschoten ? Mijnheer de minister, zult u de nodige vragen stellen over de werkzaamheden van het PIH ? In hun meldingsplicht zijn de ambtenaren in kwestie alleszins duidelijk tekortgeschoten .

Ondertussen heeft men in de loop van februari in Rumst nog twee gronden ontdekt die eveneens zijn vervuild met cyanide. Begin maart werden er nogmaals twee verdachte gronden gevonden, ditmaal in Niel en in Puurs. Cyanidevervuiling is blijkbaar schering en inslag in de Rupelstreek.

Dat in het verleden niet al te voorzichtig werd omgesprongen met giftig afval, blijkt vandaag overduidelijk. De dossiers stapelen zich op. In november van vorig jaar kwam de vervuiling in de gemeente Kapellen aan het licht. In de bodem van de wijk Lievenshoek werden ontstellend hoge concentraties kankerverwekkende stoffen aangetroffen.

De toplaag van het centrale pleintje van de wijk – waar tal van kinderen dagelijks ravotten – is zeer zwaar verontreinigd : tot tachtig keer meer dan de wettelijk toegelaten norm. Spelende kinderen zouden deze stoffen alleen al via contact met het zand dat aan hun handen blijft kleven, kunnen binnenkrijgen. Het opsporen van de verantwoordelijken voor deze ongehoorde storting van levensgevaar-

lijk afval blijkt ook daar een zeer moeilijke zaak te zijn. De overheid liet gelukkig onmiddellijk het pleintje afsluiten.

Ondertussen is de administratieve molen inzake de sanering van de bodem in gang geschoten. Jammer genoeg maalt deze molen zeer traag. De OVAM verklaarde namelijk dat ze de sanering van de bodem zal moeten inpassen in het tijdschema dat in het zogenaamde afvaldecreet werd vastgelegd. Meer concreet houdt dit in dat de sanering van de kankerverwekkende bodem uiterlijk tegen het jaar 2006 zou moeten zijn doorgevoerd.

Tot nu toe werd er van de politieke verantwoordelijken nog geen nieuws ontvangen over de uiteindelijke datum van de sanering. We moeten dus aannemen dat de wijkbewoners van de Lievenshoek het giftig afval nog tot 2006 moeten dulden.

Ook in Willebroek dook op het einde van februari nog een site op die grote hoeveelheden cyanide bevat. Uit dit laatste dossier blijkt bovendien de enorme beperktheid van het bodemattest dat de OVAM dient af te leveren. Sterker nog : ik durf de zin en het nut van dat bodemattest, zoals het vandaag bestaat, ernstig in twijfel te trekken. Vandaag blijkt immers dat dit terrein vorig jaar door de firma De Braekeleer werd verkocht met een bodemattest van de OVAM. Op dat bodemattest stond vermeld : geen gegevens bekend.

Dit is toch wel bijzonder vreemd. De OVAM was of diende immers op de hoogte te zijn van de cyanidevervuiling. In 1993 namelijk was het terrein gedeeltelijk afgegraven op bevel en onder controle van de OVAM en de milieu-inspectie. Ongeveer 105 ton met cyanide vervuilde grond werd afgevoerd naar een klasse 2-stort in Lier. Bovendien had de OVAM reeds in 1991 een analyse laten uitvoeren. Thans kan ze dan ook niet staande houden dat ze niet op de hoogte was van de vervuiling op het bewuste terrein.

Ook al verklaart de OVAM-woordvoester dat het attest geen garantie biedt van reinheid, omdat het bodemsaneringsdecreet nu eenmaal bepaalt dat de OVAM alleen concreet dient te zijn op basis van onderzoeksgegevens, toch moeten we er ernstig over durven nadenken of de voorwaarden voor het bekomen van een bodemattest niet strenger moeten worden gemaakt. Ik heb het dan specifiek over gevallen waarbij er vermoedens bestaan van vervuiling. Zou het niet wenselijk zijn dat indien een site op de inventaris van de potentieel vervuilde sites staat, dit gegeven wordt vermeld op het attest ? We moeten ons hierover ernstig bezinnen.

Dillen

Rumst, Kapellen, Rupelmonde, Zelzate, Willebroek : al deze gevallen van zware bodemvervuiling zijn zo goed als zeker nog maar het begin van een reeks nieuwe onthullingen. De OVAM is momenteel bezig met de inventarisatie van de vervuilde gronden in Vlaanderen. Volgens de OVAM gaat het waarschijnlijk om meer dan 10.000 eenheden vervuilde gronden. Op dit ogenblik zijn al 7.870 percelen door de OVAM geregistreerd. Meer dan een derde van deze gifplekken ligt binnen de grenzen van de provincie Antwerpen.

Begin september 1997 verscheen in het Belgisch Staatsblad een bijna zestig pagina's tellende lijst van de reeds door de OVAM in kaart gebrachte – maar daarom nog niet onderzochte – historisch vervuilde sites. Van de tien meest verontreinigde geregistreerde concentratiegebieden zijn er niet minder dan vijf in de provincie Antwerpen te vinden. In de Rupelstreek stuitte het PIH op 103 potentieel verontreinigde plaatsen. Dit aantal is de voorbije weken echter nog toegenomen door de ontdekking van verscheidene gifstorten in deze regio. Helaas is de sanering ervan nog niet voor morgen.

Mijnheer de minister, volgens uw beleidslijnen komen de meest dringende gevallen – alle gronden met prioriteit 1 – in aanmerking voor sanering vóór het jaar 2006. Voor de dringende gevallen – met prioriteit 2 – is dat vóór het jaar 2021. Voor beide categorieën dient een effectieve sanering pas te worden uitgevoerd vóór het jaar 2036.

Aan de verantwoordelijke vervuilers wordt dus toch wel bijzonder veel tijd gegund om tot een daadwerkelijke sanering over te gaan. Hierbij mogen we ook niet uit het oog verliezen dat sommige bedrijven vaak een juridisch steekspel zullen en kunnen organiseren, met als gevolg dat de saneringen nog meer vertraging zullen oplopen.

Waarschuwingen voor de ernstige gevaren van dergelijke vervuilingen mogen niet in dovemansoren terecht komen. Cyanide is een zeer acuut gif, dat kan leiden tot zuurstoftekort in de hersenen. Dit zijn niet mijn woorden, maar die van de heer Andries, ingenieur op de dienst Toxicologie van de UIA.

Mijnheer de minister, ik hoor u verklaren dat Vlaanderen inzake bodemsanering in Europa tot de koplopers behoort. De burgers die in hun onmiddellijke omgeving worden geconfronteerd met zware bodemverontreiniging, hebben hieraan

echter geen boodschap. Zo een situatie is absoluut onaanvaardbaar. De volksgezondheid en het milieu verdienen beter. De Vlaamse regering dient voor dergelijke belangrijke dossiers meer financiële middelen vrij te maken, om op die manier de sanering van zwaar vervuilde bodems te versnellen.

Mijnheer de minister, ik wil u de volgende vragen stellen. Ten eerste, bij de gevallen die recent aan het licht zijn gekomen, gaat het om bijzonder ernstige dossiers. Ze vormen een daadwerkelijk gevaar voor het milieu en voor de volksgezondheid. Bestaat er geen bereidheid om meer financiële middelen vrij te maken om de sanering van de zwaar vervuilde bodems in een stroomversnelling te brengen ? Voor dergelijke dossiers moet worden afgeweken van de al te lange procedures. Is dit mogelijk, en bent u bereid hieraan mee te werken ?

Ten tweede heeft de OVAM blijkbaar tijd en middelen tekort om op korte termijn alle industriële en huishoudelijke storten in kaart te brengen. Ook een snelle uitvoering van een bodemonderzoek en een snelle en efficiënte sanering van de stortplaatsen blijkt een groot probleem te vormen. Hoe denkt u iets aan deze situatie te kunnen verhelpen ?

Ten derde bedraagt de verjaringstermijn momenteel vijf jaar, door stuiting eventueel op tien jaar te brengen. Dit is onvoldoende om de vervuilers effectief strafrechtelijk te kunnen aanpakken. Zou het niet goed zijn om de verjaringstermijn voor strafrechtelijke vervolging in dergelijke dossiers te verlengen ?

Ten vierde is het OVAM-bodemattest geen garantie voor een niet-vervuild terrein. Wordt hierdoor de koper van een terrein eigenlijk niet om de tuin geleid ? Bent u bereid om hier een oplossing voor uit te werken ? Misschien kunnen er bijkomende verplichtingen worden opgelegd voor het afleveren van een bodemattest ?

Ten vijfde en ten slotte komen we wat de vervuiling in Rumst betreft tot de vaststelling dat er tussen de betrokken bedrijven en de overheid een juridisch getouwtrek is ontstaan over de verantwoordelijkheid voor de vervuiling. Uiteraard wil niemand die verantwoordelijkheid op zich nemen. Kunt u mij medelen welke inspanningen terzake al zijn verricht, en of er reeds resultaten bekend zijn ?

De voorzitter : De heer Malcorps heeft het woord.

De heer Johan Malcorps : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, ik beperk me nu tot de zaken die met de Rupelstreek te maken hebben. Straks zal ik in detail ingaan op het bodemsaneringsbeleid.

Het dossier over de blauwe plekken in de Rupelstreek roept verschillende vragen op. Ik zal vooral aandacht besteden aan de werking van de OVAM, en niet aan het PIH, want die discussie moet op provinciaal niveau worden gevoerd. Ik zal ook de efficiëntie van het huidige bodemsaneringsbeleid in het algemeen bespreken.

Ik stel bij de OVAM een zekere inertie vast. Deze maatschappij was al geruime tijd op de hoogte van de vervuilde plekken in de Rupelstreek. Het PIH heeft inderdaad al in 1992 een basisinventaris van vervuilde sites opgemaakt. De OVAM kende wellicht die inventaris. Het ging om ongeveer 105 verdachte plekken in de hele Rupelstreek. Ook over de belangrijkste black points werd de OVAM ruim op tijd ingelicht, maar er kwam geen reactie.

Ik overloop even de drie belangrijkste sites waarvoor de OVAM verantwoordelijk was. Een eerste site is de blauwe plek van de steenbakkerij Swenden aan de Hollebeekstraat in Rumst. Het PIH verrichtte daar een eerste onderzoek op 20 oktober 1995, op vraag van de gemeente Rumst. Dat gebeurde aan de hand van die basisinventaris. Daarbij werd niet naar cyaniden gezocht, en werden er bijgevolg ook geen gevonden. Op 5 april 1996 komt er een vraag aan de OVAM om een ander onderzoek uit te voeren. De OVAM speelt de zaak gewoon door naar de firma Swenden, en reageert zelf niet. De gemeente Rumst vraagt vervolgens een tweede onderzoek aan het PIH. Dat onderzoek wordt gestart in september 1997. Nu wordt er wel naar cyaniden gezocht. Men vindt ze in zeer hoge concentraties. De conclusie is dat de OVAM de boot heeft gemist.

Het tweede dossier gaat over de blauwe plek bij de NV Van Cauwenbergh, die zich eveneens op vroegere gronden van Swenden bevindt, namelijk in de Nieuwstraat te Rumst. Na aankoop van het terrein van Swenden in 1992, laat Van Cauwenbergh in oktober 1995 door Lovap een bodemonderzoek uitvoeren op de blauwe plekken. Daarbij worden cyaniden aangetroffen. In een tweede fase speelt Van Cauwenbergh die gegevens op 21 februari 1996 door aan de vroegere eigenaar Swenden, die onschuldig pleit. Vervolgens brengt hij de OVAM op 6 mei 1996 op de hoogte. Die had net een maand eerder de vraag van het gemeentebestuur van Rumst in verband met die andere blauwe plek

ontvangen. Op 3 juli 1997 krijgt ze ook de meetresultaten van Lovap. Een OVAM-inspecteur gaat vervolgens ter plaatse en in de Hollebeekstraat kijken. Een reactie blijft echter uit. Ook hier heeft de OVAM de boot gemist.

Het derde dossier heeft betrekking op de blauwe plek aan de Vaartstraat in Willebroek. Dit black point was al in 1982 gekend. De Antwerpse universiteit heeft de plek al in 1985 onderzocht. Er werden toen cyaniden gevonden. In 1991 laat de OVAM een analyse uitvoeren, omdat er een blauwe, dikke, vochtige stof met een sterke geur werd waargenomen. In 1993 laat de gemeente Willebroek het terrein afgraven. Daarbij wordt 105 ton vervuilde grond afgevoerd naar het Igemo-stort in Lier. De kostprijs bedroeg 400.000 frank. De operatie stond onder toezicht van OVAM. Dat is echter geen garantie, want tot vandaag is de blauwe vervuiling aan de Vaartstraat nog steeds zichtbaar aanwezig. Het is dan ook onduidelijk wat er in 1993 juist werd afgevoerd en gestort in Lier. Het Igemo-stort moet nu blijkbaar ook worden geanalyseerd. In 1994 werd de bewuste grond verkocht aan de firma De Braekeleer. In 1997 verkoopt die firma de grond opnieuw. De OVAM kent daarbij een blanco bodemattest toe. Toch wist men op dat ogenblik heel goed dat de grond vervuild was. Men kon en moest weten dat er cyaniden in de ondergrond zaten. Dat is duizelingwekkend.

Bij OVAM hangt men nu een beetje de vermoorde onschuld uit, ook ten aanzien van de publieke opinie. De maatschappij voelt zich ten onrechte gevisseerd. Ze beweert dat men onmogelijk alle black points tegelijk grondig kan onderzoeken en aanpakken. Dat is natuurlijk juist. Ze beweert ook dat bodemattesten geen enkele garantie bieden. Ook dat is begrijpelijk. Anderzijds heeft dit toch wel tot kafkaïaanse situaties aanleiding gegeven. Zelfs grond waarvan men weet dat die zwaar is vervuild, en die is opgenomen in de informele OVAM-inventaris van potentiële black points, krijgt van de OVAM een blanco strafregister. Pas als de grond in het officiële OVAM-register van verontreinigde gronden is opgenomen, kleurt het attest inktzwart. Dat zal wel allemaal juist zijn. Maar geef toe, het is heel normaal dat de doorsnee burger dat grotesk en ronduit potsierlijk vindt.

De minister nam uitdrukkelijk de verdediging van de OVAM op zich. Dat siert hem. We moeten wel vaststellen dat het hele systeem jammerlijk faalde. Daardoor werden er onverantwoorde risico's genomen voor de volksgezondheid. Ik heb het dus niet over de discussie over hoe gevaarlijk ferrocyaniden nu juist zijn na blootstelling aan licht en zuren,

Malcorps

over hoeveel vrije cyaniden er werden aangetroffen, en over hoe groot de kans is dat het giftige blauwzuur wordt gevormd. De specialisten waren het er wel over eens dat het goedje zo snel mogelijk moest worden afgeschermd van het grote publiek, en dat het zo spoedig mogelijk moest worden gesaneerd. Dat alles er jarenlang open en bloot bij lag, terwijl de OVAM op de hoogte was of had kunnen zijn, is een gegeven dat we niet zomaar achteloos naast ons neer kunnen of mogen leggen.

Er zijn een aantal pijnpunten vastgesteld. Het eerste is het gebrek aan coördinatie tussen de OVAM, het PIH en de betrokken gemeentebesturen. Een wederzijdse meldingsplicht is volgens mij absoluut noodzakelijk. Natuurlijk verkiezen we echt overleg en samenwerking. Daarvoor is wel een integrale aanpak van de bodemvervuiling nodig.

Een tweede pijnpunt is dat de huidige aanpak van de bodemvervuiling te bureaucratisch verloopt, zelfs wanneer we ons beperken tot het louter opsporen van vervuiling en gezondheidsrisico's. Bij de aanpak van de blauwe plekken in de Rupelstreek was er bij de OVAM duidelijk een gebrek aan coördinatie tussen de verschillende dossiers. We hebben een te versnipperde ad-hocbenadering, dossier per dossier, vastgesteld. Daardoor werden er te weinig verbanden gelegd. Men had ook te weinig zicht op het dringende karakter van de dossiers.

Een laatste pijnpunt is de structurele laksheid die aan het licht kwam. De ambtelijke aanpak, die bestaat in inventariseren, uitvoeren van oriënterende en beschrijvende onderzoeken, registreren en eventueel zelfs saneren, klinkt mooi in theorie. In de praktijk is er echter een veel alerter en veel minder afstandelijk optreden nodig.

Er bestaat geen wonderoplossing. Ik wil wel een warm pleidooi houden voor regionale bodemsaneringsprogramma's. In de praktijk blijkt een perceels- of sitegewijze benadering onvoldoende voor een streekgebonden problematiek zoals die in de Rupelstreek. Daar werd gedurende jaren een stelselmatige vervuiling opgebouwd. Op die plaats is dringend nood aan een regionale bodemsaneringsplanning, bijvoorbeeld naar analogie met AWP's, om uitsluitsel te geven over de sanering van de vervuilde gronden op streekniveau.

Door een gebrek aan coördinatie tussen overheidsdiensten duurt het dikwijls jaren vooraleer acute milieu- en gezondheidsproblemen echt worden

erkend. De discussie over een snelle aanpak van de sanering moet dan nog beginnen. De nalatigheden in de aanpak van de blauwe plekken zijn duizelingwekkend, zeker als men de hele voorgeschiedenis overloopt en beseft welke voorkennis er al aanwezig was in de streek, bijvoorbeeld bij mensen uit de milieubeweging en bij de gemeentebesturen. Die mensen worden blijkbaar niet aangesproken.

Om aan dit euvel te verhelpen, moet men kiezen voor een integrale aanpak van de bodemsanering. Men moet de problemen op streekniveau aanpakken, de knowhow van lokale overheden en milieuverenigingen mobiliseren en gerichte onderzoeken uitvoeren op basis van een samen te stellen vervuilingsgeschiedenis. Gelukkig is een groot deel van het inventarisatiewerk al afgerond. Mensen die de streek door en door kennen, moeten nu alles samenbrengen. Vervolgens kan men gerichte onderzoeken uitvoeren. Het belangrijkste is dat men een gericht saneringsplan opstelt. Men moet daarbij rekening houden met de vraag waar de risico's voor de volksgezondheid het grootst zijn.

Mijnheer de minister, de Rupelstreek was met haar talrijke gipsstorten jarenlang het stortparadijs in Vlaanderen. Voorbeelden zijn OTL te Rumst, het beruchte stort Vanden Bosch in Schelle, dat ooit in brand vloog, de arseenbergen van Union Minière te Hemiksem, en nu de cyanideplekken. Misschien is het niet meer dan billijk dat juist in de Rupelstreek het eerste integrale experiment inzake regionale bodemsanering wordt gestart.

De vraag naar de financiering moet daarbij ook worden gesteld. Wie gaat de saneringskosten betalen? Uiteraard betaalt de vervuiler. In de praktijk stoten we echter op een juridisch systeem dat milieugangsters de hand boven het hoofd houdt. Nu blijkt zelfs dat de cyanidestorters in de Rupelstreek onmogelijk kunnen worden vervolgd. Dit soort kleine vergrijpen verjaart immers al na vijf jaar. Kortom, de gemeenschap, of wij allen, mogen hiervoor opdraaien. Dat is al te vaak het geval. Het gaat dan om historische of niet meer te achterhalen vervuiling, of om sluikstorten.

De gemeenten in de Rupelstreek mogen hier niet voor opdraaien. De vraag van de Rupelburgemeesters naar een regionaal reconversiefonds is begrijpelijk. Anderzijds is de vraag ook een beetje cynisch. De Rupelstreek heeft niet enkel nood aan de sanering van vervuilde industrieterreinen. Ze moet als streek opnieuw leefbaar worden. De Groenen pleiten dan ook voor een algemeen saneringsfonds voor de hele regio. Alle verziekte plek-

Malcorps

ken moeten worden weggesneden, en de Rupelgrond moet opnieuw gezond worden.

Dat is een immense uitdaging. Natuurlijk moeten er keuzes worden gemaakt. Men kan immers niet alles tegelijk doen. Een aanpak dossier na dossier of perceel na perceel is ook absurd, en zal wellicht nog veel duurder uitvallen, tenzij men enkel van plan is de meest flagrante topjes van de ijsberg af te smelten.

Ik wilde nog een aantal vragen stellen, maar die heeft mevrouw Dillen al aangebracht. Ik kom straks wel op een aantal punten terug.

De voorzitter : Minister Kelchtermans heeft het woord.

Minister Theo Kelchtermans : Mevrouw Dillen en de heer Malcorps hebben een uitvoerige historische schets van het probleem gegeven. Het dossier heeft inderdaad het geschetste verloop gekend. Op basis van het bodemonderzoek van de NV Swenden in Rumst werd het perceel van die NV opgenomen in de lijst van historisch vervuilde gronden die onder prioriteit 4 moeten worden gesaneerd. In dat onderzoek werd geen melding gemaakt van de aanwezigheid van cyaniden. Op basis van de analysesresultaten van het onderzoek van het PIH, dat op 29 januari 1998 door de gemeente Rumst aan OVAM werd bezorgd, zal de prioriteit van 4 naar 1 worden verhoogd.

Omwille van de nieuwe vaststellingen legde OVAM op 4 februari 1998 ook veiligheidsmaatregelen op aan de firma Swenden. Die moest contact en ingestie met de bodem van de verontreinigde zones vermijden. Met uitzondering van de overheid en de personen die het onderzoek uitvoerden, had niemand meer toegang tot het domein. Hiertoe werd er een afsluiting geplaatst. Een vierde maatregel was een onderzoek dat moest bepalen hoe groot het onmiddellijke gevaar was. Het onderzoek van het grondwater om de effectiviteit van de veiligheidsmaatregelen te beoordelen, was daarvan een onderdeel. Indien nodig kon men bijkomende maatregelen aanbevelen. Binnen 48 uur na betekening van de veiligheidsmaatregelen moest er een erkend bodemsaneringsdeskundige worden aangesteld.

Naar aanleiding van de eerste onderzoeksresultaten en de hieraan gekoppelde besluitvorming kan worden gesteld dat de opgelegde veiligheidsmaatregelen moeten worden gehandhaafd, maar dat er

geen bijkomende veiligheidsmaatregelen nodig zijn.

Op de concrete vragen van mevrouw Dillen kan ik het volgende antwoorden. Conform de doelstellingen van het MINA-plan 2, moet de sanering van de meest urgent te saneren sites, wat prioriteit nummer 1 is, voor het jaar 2006 worden aangevat. Dit neemt uiteraard niet weg dat afhankelijk van de ernst van de verontreiniging, de OVAM kan aanmanen om de bodemsanering vroeger te beginnen. Het bodemsaneringsdecreet voorziet ook in de mogelijkheid om voorzorgsmaatregelen te treffen om mens en milieu te beschermen in afwachting van de uitvoering van bodemsaneringswerken.

Op uw tweede vraag kan ik antwoorden dat de lijst van gronden met historische bodemverontreiniging waar bodemsanering moet plaatsvinden, op dit ogenblik ongeveer 2000 percelen in prioriteit nummer 1 bevat. In de Rupelstreek zijn een twintigtal percelen opgenomen in de lijst onder prioriteit nummer 1. De saneringsurgentie wordt bepaald op basis van onder meer de vastgestelde concentraties aan verontreinigende stoffen, de aard van de bodem, de functie die de bodem vervult en het gevaar op blootstelling.

Het speelterrein van de wijk Lievenshoek bijvoorbeeld is eveneens onder prioriteit nummer 1 opgenomen in de lijst. Ook hier werden veiligheidsmaatregelen getroffen. De bodem wordt afgegraven om het onmiddellijk gevaar weg te nemen. Nadien dient een bodemsanering conform het decreet te worden uitgevoerd, ten laatste voor het jaar 2006, maar die zal waarschijnlijk vroeger worden uitgevoerd.

Wat uw derde vraag betreft, maakt het bodemsaneringsdecreet een onderscheid tussen de saneringsplichtige en de saneringsaansprakelijke. De saneringsplichtige dient op eigen kosten tot sanering over te gaan. De saneringsplicht kan op verscheidene personen rusten. Indien op de grond waar de verontreiniging tot stand kwam een inrichting is gevestigd of een activiteit wordt uitgeoefend die vergunningsplichtig is overeenkomstig het milieuvergunningendecreet, rust de saneringsplicht op de exploitant zoals bedoeld in dit decreet. In de andere gevallen rust de saneringsplicht op de eigenaar van de grond waar de verontreiniging tot stand kwam, tenzij hij aantoonde dat iemand anders voor eigen rekening de feitelijke controle over de grond heeft. In dit geval is deze andere persoon de saneringsplichtige.

Kelchtermans

De saneringsplichtige kan de kosten verhalen op de saneringsaansprakelijke, conform artikel 25 van het bodemsaneringsdecreet. Dit is degene die door een emissie de bodemverontreiniging heeft veroorzaakt. De saneringsplichtige moet proberen te achterhalen wie aansprakelijk is, eventueel via een onderzoek door het parket.

Ik kom tot de vragen van de heer Malcorps. In eerste instantie werden veiligheidsmaatregelen opgelegd. Indien uit het opgelegde onderzoek blijkt dat de verontreiniging geen onmiddellijk gevaar meebrengt, of dat de opgelegde veiligheidsmaatregelen voldoende zijn, wordt de verdere procedure van het bodemsaneringsdecreet gevolgd. Dit wil zeggen dat een beschrijvend bodemonderzoek wordt uitgevoerd dat de ernst van de bodemverontreiniging en de saneringsurgentie moet bepalen. Indien de opgelegde veiligheidsmaatregelen niet of onvoldoende worden nageleefd, zal de OVAM ambtshalve optreden. De nodige financiële middelen voor de ambtshalve sanering zijn beschikbaar. De kosten hiervoor zullen worden verhaald.

Uit beide vragen is gebleken dat de middelen die nodig zijn bij de vele vaststellingen die nu worden gedaan, een belangrijk financieel probleem vormen. Nochtans zijn de vele vaststellingen juist een van de positieve punten van het bodemsaneringsdecreet. Het lijkt op het eerste zicht contradictoir. Maar op die manier blijkt steeds vaker dat de OVAM zichzelf naar aanleiding van het bodemsaneringsdecreet een organisatie heeft opgelegd en zo werkzaam wordt op het terrein. Dit staat los van de communicatie : die moet worden verbeterd, dat ben ik met u eens. Door de formalisering die op deze dienst is doorgevoerd, moet het mogelijk worden dat de communicatie achteraf niet op een tegenstrijdige manier in het dossier komt.

In heel het bodemsaneringsdecreet zullen een aantal belangrijke technische wijzigingen worden aangebracht via een voorstel van decreet en achteraf ook nog ten gronde door een ontwerp van decreet. Een van discussies die we ten gronde moeten voeren, is hoe we deze alternatieve financiering, dus de oprichting en de spijziging van het milieuschadefonds, precies moeten organiseren. Door deze alternatieve financiering worden de middelen verzekerd om de grote investeringen in milieusanering op lange termijn te kunnen aanhouden.

Er werden studieopdrachten gegeven aan universiteiten. De universiteit van Gent onderzoekt de vraag of een alternatieve financiering voor bodem-

sanering mogelijk is. De universiteit van Leuven gaat na hoe men een eventueel milieuschadefonds kan invullen. Beide opdrachten moeten tegen het einde van dit academiejaar worden beëindigd. Bovendien is bepaald om uiterlijk tegen het einde van het jaar een voorstel te formuleren voor een financieringssysteem ter bestrijding van de milieuschade die werd veroorzaakt door bodemverontreiniging. In de commissie hebben we overigens afgesproken dat we nu vooral een technische verbetering zullen aanbrenge aan het decreet en tegen het einde van het jaar de aanpassing ten gronde zullen doorvoeren.

In een tussentijds verslag met betrekking tot de financiering zijn een aantal mogelijke denkkaders uitgewerkt. Ik stel voor om dit in de commissie te bespreken tijdens de behandeling van de ingediende voorstellen van decreet tot wijziging van het bodemsaneringsdecreet.

Wat uw derde vraag betreft, werd in juli 1997 aan het VITO opdracht gegeven om een normering voor cyanide en nog zes andere parameters op te stellen. Deze zullen in het Vlarebo, het Vlaams Reglement voor de Bodemsanering, de bundel van uitvoeringsbesluiten die bij het decreet op de bodemsanering hoort, worden opgenomen. Dit neemt echter niet weg dat de OVAM in uitvoering van artikel 7 van het bodemsaneringsdecreet in staat is om de niet-genormeerde stoffen te beoordelen en aldus de gepaste decretale maatregelen te treffen. In dit verband kan onder andere worden verwezen naar normen op internationaal vlak.

Het maakt inderdaad weinig indruk op de publieke opinie, maar met het saneringsdecreet en het Vla-rebo nemen we vrij progressief onze plaats in in het geheel van de Europese wetgeving. Het bodemsaneringsdecreet had ten eerste tot doel om te beletten dat de overheid in haast alle gevallen zou opdraaien voor de milieuschade bij sanering, en ten tweede om een juridische bescherming te geven tegen onschuldige burgers die te goeder trouw een perceel grond verwerven en achteraf als eigenaar moeten opdraaien voor saneringskosten. Die boodschap moet aan de burger worden meegegeven. Een bodemattest, zelfs met de bepaling dat op het register van de OVAM geen melding is gemaakt van dit perceel, volstaat voor de betrokkene als juridische waarborg bij een eventuele ontdekking van een verontreiniging waarvan hij kan aantonen dat hij er niets mee te maken heeft. We moeten een onderscheid maken tussen enerzijds datgene wat moet worden gesaneerd en de procedure die moet worden gevolgd, en anderzijds een juridisch beschot ter bescherming van een eigenaar

Kelchtermans

die kan aantonen dat hij met de verontreiniging niets te maken heeft.

De voorzitter : Mevrouw Dillen heeft het woord.

Mevrouw Marijke Dillen : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, ik dank u voor uw uitvoerig antwoord. Als juriste weet ik inderdaad dat in het bodemattest een aantal argumenten zijn opgenomen om iemand achteraf vrij te kunnen pleiten. Toch mag er eens over worden nagedacht of er geen verplichte vermelding op het bodemattest moet komen van vervuilingen waarvan men op de hoogte is. Ik heb het voorbeeld gegeven van Willebroek. De OVAM wist dat de gronden vervuild waren op het ogenblik dat ze werden verkocht, en toch geeft ze een blanco attest. Kan zoiets in de toekomst niet worden vermeden ?

Ik ben blij dat u vaststelt dat er communicatiestoornissen zijn tussen alle betrokken diensten. Ik hoop dat er inderdaad beterschap op het terrein zal optreden, zoals u aankondigt.

U hebt gezegd dat de OVAM in zeer ernstige dossiers kan aanmanen om de sanering vroeger aan te vatten. Maar wat indien de betrokkenen op het terrein daar geen gevolg aan geven ? Welke middelen heeft de OVAM dan in handen om hen werkelijk te verplichten, en niet enkel aan te manen, om tot sanering over te te gaan ?

Ik heb een laatste opmerking. De regeling over de saneringsplichtige en de saneringsaansprakelijke is in het decreet inderdaad volledig vastgelegd. Maar, mijnheer de minister, u moet toch toegeven dat de vaststelling wie uiteindelijk verantwoordelijk is en de sanering moet uitvoeren, in de praktijk vaak aanleiding geeft tot ellenlange juridische procedures en tot juridisch gehakketak. Dit heeft twee gevolgen. Ten eerste lopen de verjaringstermijnen. Er moet dus worden overwogen om in dit soort dossiers de verjaringstermijnen te verlengen. Ten tweede zit de burger, die misschien minder bekommerd is over de verjaring van misdrijven, opgescheept met een ander gevolg : dat door al die juridische discussies de concrete sanering vaak wordt uitgesteld. We moeten als decreetgever al het nodige doen om dit zoveel mogelijk te voorkomen.

De voorzitter : De heer Malcorps heeft het woord.

De heer Johan Malcorps : Mijnheer de voorzitter, straks wil ik verder ingaan op de financieringskwestie, die me toch wel meer dan een belangrijk

technisch detail lijkt. Ik zal het eerst hebben over het idee van een regionale aanpak van de saneringen. De problemen die mevrouw Dillen en ikzelf daarnet hebben geschetst, blijken immers niet stuk voor stuk naast elkaar behandelbaar. Een meer geïntegreerde benadering is nodig. Er zou dus een regionaal saneringsprogramma moeten komen, en ook de middelen daartoe, in de vorm van een regionaal saneringsfonds.

Iedereen beschouwt dit probleem als zeer ernstig, en natuurlijk kan men niet alles tegelijk doen. Maar er zijn ook historische redenen om een soort signaal te geven aan de Rupelstreek : men moet duidelijk maken dat er op korte termijn iets aan die vervuiling zal worden gedaan. De mensen moeten weten dat men dit probleem regionaal geïntegreerd zal aanpakken, via een op te richten regionaal saneringsfonds. Of deze regionale middelen, die vandaag niet in voldoende mate voorhanden zijn, uit een algemeen bodemsaneringsfonds kunnen komen, zal moeten blijken uit een verdere discussie. Wil de minister mee in die richting denken ? Deze benadering is immers niet alleen voor de Rupelstreek, maar ook voor andere streken in Vlaanderen waar de vervuilde sites zeer talrijk aanwezig zijn, de enige heilzame. Perceel per perceel werken wordt uiteindelijk immers absurd en grotesk.

De voorzitter : De heer Tobback heeft het woord.

De heer Bruno Tobback : Mijnheer de voorzitter, ik wil de minister nu reeds bedanken voor zijn antwoord op mijn interpellatie die nog moet komen. Als ik nu nog even tussenbeide kan komen en een duidelijk antwoord op mijn vragen kan krijgen, kan ik deze interpellatie immers terugtrekken en sparen we allemaal veel tijd.

Ik heb reeds met veel genoegen gehoord dat de minister inderdaad vrij snel ingaat op die vraag. Er komt nu toch eindelijk beweging in het dossier van dat saneringsfonds, al dan niet gekoppeld aan een aantal regionale initiatieven, waarover de heer Malcorps het daarnet had. Toch had ik graag een kleine bijkomende toelichting. Ik verneem dat er een studieopdracht werd gegeven aan de Universiteit van Gent. Wat zal de voorgestelde bijdrage zijn van het Vlaams Gewest ? Gaat het om een fonds waartoe slechts een aantal sectoren bijdragen ? Gaat het om een fonds dat per sector zal worden opgesplitst ? Of zal het om een algemeen fonds gaan, al dan niet met mogelijkheden voor regionale opsplitsing ? Zal het Vlaams Gewest zelf een deel van de middelen die het nu aan bodemsanering

Tobback

besteedt, inbrengen of wordt het louter een fonds van het bedrijfsleven ?

De voorzitter : Minister Kelchtermans heeft het woord.

Minister Theo Kelchtermans : Mijnheer de voorzitter, ik zal eerst ingaan op de aanvullende vragen van mevrouw Dillen in verband met de verplichting. De OVAM heeft steeds de mogelijkheid om, via het fonds voor ambtshalve sanering, terzake zelf het initiatief te nemen en dit vervolgens juridisch te verhalen op de onwillige saneringsplichtige. Dat gebeurt in vele gevallen. Wel is de juridische procedure soms moeilijk. Vorige keer heb ik het voorbeeld gegeven van een tot de verbeelding sprekend dossier, dat een tien jaren durende procedureslag heeft gekend en nog steeds niet is afgerond.

Met dit decreet betreffende de bodemsanering zit dit alles juridisch gezien wat beter in elkaar, daar het totstandkwam binnen het grote kaderdecreet van de heer Bocken. Terzake is het onze verwachting dat we dus steeds vaker ambtshalve van de saneringsplichtige zullen kunnen terugvorderen wat eveneens ambtshalve werd gesaneerd. Los van de verplichting moet u ook niet vergeten dat er momenteel op het terrein enorm veel vrijwillig wordt gesaneerd. Ik verwees reeds naar het covenant met de petroleumsector. Hoewel dit nog niet is afgesloten, hebben een aantal merken er reeds op geanticipeerd. Dat heeft aanleiding gegeven tot reusachtige saneringsinspanningen bij hun verschillende stations. Een ander voorbeeld is Union Minière, dat in het kader van een groot herstructureringsprogramma een belangrijk gedeelte van zijn investeringen heeft gereserveerd voor de sanering van zijn milieupassief.

Wat de verjaringstermijnen betreft : ik zal heel precies laten nagaan op welke wijze we dit probleem zouden kunnen opvangen. Ik ben onvoldoende op de hoogte van de jaartallen waarin verjaring optreedt en voor welke gevallen. Ook dit moet mijns inziens worden verholpen bij de technische aanpassing van het bodemsaneringsdecreet waaraan we nu werken. Het gaat hier immers eveneens om een technisch probleem. Maar ik herhaal : ik heb geen sluitend antwoord op uw vraag. Ik stel voor dat we aan de OVAM en de juridische dienst vragen dit te beoordelen en eventueel voorstellen te formuleren, opdat we deze hier zouden kunnen bespreken.

De heer Malcorps merkt terecht op dat er op termijn naar een zekere regionale aanpak moet worden gestreefd. Maar ook hier werken we best stap voor stap. We zijn net begonnen met het bodemsaneringsdecreet, dat nu ongeveer anderhalf jaar in werking is. We hebben een totaal gebrek aan middelen vastgesteld voor de opdracht die ons wacht. Vandaar het jaartal 2036. Zo een jaartal maakt natuurlijk geen indruk wanneer men beweert iets te zullen ondernemen. Een soortgelijk probleem hebben we onlangs nog vastgesteld voor de waterzuivering. Daar zijn we wel tot oplossingen gekomen.

Het zou niet slecht zijn om de OVAM na twee of drie jaar om een tussentijdse evaluatie te verzoeken. Een aantal regio's zijn door historische verontreiniging getekend. Men kan onderzoeken of dit alles per project kan gebeuren of dat de aanpak veeleer moet worden ingebed in een soort regionale planning. Veel hangt samen met de beschikbare middelen. Het idee van een regionale planning terzake lijkt me niet slecht, maar die is alleen mogelijk na een evaluatie van wat na twee of drie jaar bodemsanering is gebeurd. Het lijkt me niet aangewezen om, net nu we zijn vertrokken, alweer een andere richting in te slaan of een bijkomende richting te creëren.

Aan het fonds wordt in deze commissie heel veel belang gehecht, ook omdat dit bepalend is voor de snelheid waarmee een en ander gebeurt. We hebben daartoe inderdaad twee studieopdrachten gegeven, en tevens gevraagd dat ze op het einde van dit jaar zouden zijn afgerond. De eerste opdracht betreft een alternatieve financiering. Ik meen dat terzake heel wat mogelijkheden bestaan. Men is nu aan het onderzoeken of de verzekeringssector daarbij geen rol kan vervullen. Men onderzoekt eveneens of er geen bijdrage mogelijk is vanuit de vergunningen voor een aantal risicosectoren.

Ook het Vlaams Gewest zal zijn middelen enigszins moeten optrekken. Tot op heden komen die middelen uit het Minafonds, niet uit de middelenbegroting. Hoewel zowat iedereen bij de middelenbegroting meer geld vraagt, zie ik het toch als een collectieve plicht dat die middelenbegroting een grotere inspanning levert voor de financiering van het milieubeleid. Dit blijft zelfs zo als deze investeringen ondenkbaar lijken en op het eerste zicht geen enkele meerwaarde meebrengen. Wel beschikt men na de sanering over een beter, opnieuw inzetbaar terrein. Anderzijds moet men in dit fonds, maar tegelijk ook vanuit het investeringsprogramma enig realisme aan de dag leggen bij wat voorrang heeft, wat moet worden gesaneerd, wat

Kelchtermans

multifunctioneel moet zijn en wat voor een bepaalde functie slechts op een bepaald niveau moet worden gesaneerd. Dat is een discussie die we hier trouwens reeds hebben gevoerd, in het kader van de bespreking van het bodemsaneringsdecreet.

Mijnheer de voorzitter, ik heb geen sluitend antwoord op de vraag van de heer Tobback. Ik weet niet hoe we dit precies moeten inkleden. We hebben ons georganiseerd vanuit twee vlakken, zowel juridisch als inhoudelijk, en met de hulp van twee universiteiten. Ik hoop dat deze instellingen hier op het einde van het jaar bruikbare voorstellen zullen kunnen voorleggen. Het is de bedoeling dat we op het einde van het jaar, bij de inhoudelijke aanpassing van het bodemsaneringsdecreet, een concreet voorstel opnemen met betrekking tot een milieuschadefonds. Dat lijkt me het belangrijkste. Zoals ik u daarnet zei, werden in een tussentijds verslag een aantal opties uitgewerkt. Daar we morgen dan toch het voorstel van decreet behandelen, heb ik er geen probleem mee dan even deze verschillende opties toe te lichten.

Met redenen omklede motie

De voorzitter : Door mevrouw Dillen werd tot besluit van deze interpellatie een met redenen omklede motie aangekondigd. Ze moet uiterlijk 24 uur na de sluiting van de vergadering zijn ingediend.

Het parlement zal zich daarover tijdens een volgende plenaire vergadering moeten uitspreken.

Het incident is gesloten.

Interpellatie van de heer Johan Malcorps tot de heer Theo Kelchtermans, Vlaams minister van Leefmilieu en Tewerkstelling, over het beleid inzake bodemsanering

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Malcorps tot de heer Kelchtermans, Vlaams minister van Leefmilieu en Tewerkstelling, over het beleid inzake bodemsanering.

De heer Malcorps heeft het woord.

De heer Johan Malcorps : Op basis van ons werkbezoek aan de afdeling Bodemsanering van de

OVAM en de informatie die we toen kregen, heb ik een analyse gemaakt en die vergeleken met de uitspraken van de minister tijdens zijn recentste persconferentie. De minister vond het blijkbaar nodig de verdediging van de OVAM op zich te nemen. Ik geef toe dat het bodemsaneringsdecreet en zeker het Vlarebo nog niet lang van kracht zijn, maar als we de balans opmaken, ziet het er voorlopig niet echt rooskleurig uit, zeker niet wat de financiering betreft.

Ik geef hier de cijfers weer die we ontvingen van de OVAM. Deze maatschappij gaat ervan uit dat de totale sanering 280 miljoen frank zal kosten. Dat is niet weinig. Dit bedrag moet in de loop van veertig jaar aan de bodemsanering worden besteed, zodat we tegen 2036 de ergst vervuilde plaatsen hebben gesaneerd. Dat zijn duizelingwekkende getallen. De minister heeft zelf toegegeven dat men zo een lange saneringstermijn moeilijk aan de Vlaming verkocht krijgt. Maar zoals de sanering nu loopt en met de huidige beschikbare middelen kunnen we zelfs die timing in de verste verte niet halen.

We hebben enerzijds de ambtshalve bodemsanereringen die de overheid zelf verricht omdat de vervuilers niet aansprakelijk zijn en/of in gebreke blijven, en anderzijds de particuliere saneringen. Onder deze tweede categorie vallen alleen de verplichte saneringen. Er zijn ook vrijwillige saneringen, onder andere van tankstations. Laat ons hopen dat die worden voortgezet, maar in elk geval vormen ze niet het grootste probleem.

OVAM heeft berekend dat om de sanering rond te hebben tegen 2036, de overheid minstens 2 miljard frank per jaar moet ophoesten en de privé-sector 5 miljard frank. Die 2 miljard frank halen we momenteel niet : we zitten aan 1,2 miljard frank, terwijl vorig jaar 1,3 miljard frank aan sanering werd besteed. Aan dat tempo zullen we 2036 niet halen. Bovendien wordt sanering bij vertragingen steeds duurder. Het zou al een hele stap voorwaarts zijn als die 2 miljard frank effectief werd uitgetrokken en aangewend.

De privé-sector moet dus tweederde van het totaal betalen. Ik vrees dat dat een nog veel groter probleem wordt. Het aantal bodemsaneringsprojecten door particulieren blijft voorlopig zeer beperkt : slechts negentien zijn er in uitvoering, waarvan zes benzinestations. Veertig andere zijn in voorbereiding, waarvan nog eens tien benzinestations. Een getal van december heeft het over 59 projecten. Ik vermoed dat we nu ongeveer aan zeventig zitten. Dat blijft zeer pover tegenover de lange lijst van noodzakelijke saneringen die in het Belgisch

Malcorps

Staatsblad werd afgedrukt. Er lopen ook 150 vrijwillige saneringen, maar die tellen eigenlijk niet mee voor de timing van OVAM.

We moeten hier op korte termijn werk van maken. De minister wil eind dit jaar bij de wijziging van het bodemsaneringsdecreet een milieuschadefonds oprichten. Dat is uitstekend : we vragen daar al lang om. Maar dat kan dan niet meer binnen de begroting voor 1999 en dat betekent dat het fonds pas concreet in werking treedt in 2000. Dat is nog lang en het wordt kort dag.

Minister Theo Kelchtermans : Als we in de commissie voor Leefmilieu een consensus kunnen bereiken over de inhoud en werking van een milieuschadefonds, zouden we het fonds in het programmadecreet kunnen opnemen. Begrotingsmatig is dat verantwoord.

De heer Johan Malcorps : Dat zou natuurlijk goed nieuws zijn. We hebben voor de begroting van 1998 al om een milieuschadefonds gevraagd.

U hebt gelijk, mijnheer de minister : het is positief dat het bodemsaneringsdecreet en het Vlarebo vervuilde punten aan het licht brengen. Naargelang men de inspanningen voortzet, zal dat aantal natuurlijk niet afnemen maar toenemen. Steeds meer burgers zullen zich zorgen maken en vragen stellen. We moeten hoe dan ook meer middelen uittrekken omdat de noden zullen toenemen. Daarom stel ik voor op zeer korte termijn al een tijdelijk bodemsaneringsfonds op te richten.

Volgens de heer Bocken moest het Minafonds zelf instaan voor milieuschadevergoedingen. Hij wou het Fonds voor Ambtshalve Verwijdering en Sanering, een onderdeel van het Minafonds, als een soort voorlopig bodemsaneringsfonds laten functioneren. Het blijft daarbij uiteraard belangrijk – ook voor de SP dacht ik – dat we de bedrijven, de eventuele vervuilers, systematisch responsabiliseren, los van het feit of ze aansprakelijk zijn voor één bepaald feit. Ik stel dus een overgangsmaatregel voor voor dit jaar en voor volgend jaar de volledige uitvoering van het OVAM-voorstel. Zo niet verzuipen we in discussies over de timing en ondergraven we het draagvlak voor de bodemsanering.

De discussie over het verwerven van nieuwe middelen voor sanering kan niet worden losgekoppeld van de aansprakelijkheid voor de historische vervuiling. Het bodemsaneringsdecreet voorziet helemaal niet in een objectieve aansprakelijkheid voor

de historische vervuiling, terwijl het dat wel doet voor de nieuwe vervuilers. Als men oude vervuilers verantwoordelijk wil stellen, moet men een beroep doen op de foutaansprakelijkheid en de fout aantonen. Intussen weten we wel dat de vervuiler dan de dans ontspringt. Meer nog, bij historische bodemverontreiniging moeten bedrijven niet saneren als de bodemsaneringsnormen worden overschreden, maar alleen wanneer de vervuiling een ernstige bedreiging vormt en de bedrijven worden aangeklaagd door de OVAM. Op die manier kunnen veel vervuilde plaatsen letterlijk toegedekt blijven.

Overigens worden de criteria voor ernstige bedreiging niet gespecificeerd in het Vlarebo. In de praktijk hanteert de OVAM criteria zoals het risico op aantasting van het grondwater en percentages waarmee bepaalde bodemsaneringsnormen voor schadelijke stoffen x aantal keer worden overschreden. In feite zou dat formeel moeten worden vastgelegd. Als men zoals noodzakelijk is, een rangorde zal opmaken, zal dat objectief moeten gebeuren teneinde discussies met de achterban te vermijden.

Men kan slechts een beroep doen op de verantwoordelijkheid van de hele bedrijfswereld, indien de vervuilers op rechtmatige wijze betalen voor de schade waarvoor ze effectief en aantoonbaar verantwoordelijk zijn. Als de vervuiler betaalt, kan men ook voor de niet-aantoonbare vervuiling een regeling invoeren.

U hebt verwezen naar het convenant met Union Minière. Ik wil niet ontkennen dat een convenant een nuttig instrument kan zijn, op voorwaarde dat de vervuiler betaalt voor de volledige sanering. En dat is nog maar de vraag. Ik heb het akkoord met Union Minière doorgenomen. Men zal bij consensus beslissen over het hele saneringsbudget voor een periode van tien jaar. Union Minière valt volgens de lijst van de OVAM onder de verplichte saneringen. Het gaat om vervuiling waarvoor het bedrijf duidelijk verantwoordelijk is, vaak op de eigen terreinen. Daar kan weinig discussie over bestaan, maar men spreekt nu van een budget voor tien jaar. Betekent dit dat Union Minière door dit convenant een ontsnappingsmogelijkheid krijgt ? Dat roept ernstige twijfels bij me op.

Ten tweede, hoe ruim vat men die verantwoordelijkheid dan op ? Spreken we enkel over de fabrieksterreinen ? Voor Union Minière hebben we het dan over Hoboken, Balen, Olen en Overpelt. Dat is niet niets. Bovendien is er bij al die vestigingen sprake van vervuiling buiten de fabrieksmuren. Er zijn gevolgen voor de gezondheid van

Malcorps

omwonenden. Men kan het niet laten bij de vervuiling op de fabrieksgronden, de ondergrond en het bodemwater. Men moet ruimer denken. Union Minière Hoboken is bijvoorbeeld ook verantwoordelijk voor de vervuiling in de wijk Moretusburg.

Wordt het convenant het instrument voor de toekomst ? Zijn er meer van dat soort raamovereenkomsten met bedrijven ? Zo ja, hoe ruim ziet u dat dan ?

De voorzitter : De heer Tobback heeft het woord.

De heer Bruno Tobback : Mijnheer Malcorps, ik hoorde u daarnet zeggen dat het niet onbelangrijk is dat er in dat Milieuschadefonds een bijdrage van de bedrijfswereld komt. Ik meen dat u zich zo al te voorzichtig uitdrukt. De enige meerwaarde van zo een fonds is uiteraard dat er een bijdrage van het bedrijfsleven komt. Met de huidige overheidsmiddelen alleen zal men er immers zeker niet in slagen om het ritme van de saneringen significant te versnellen. Een bijdrage van het bedrijfsleven is dus absoluut noodzakelijk.

De voorzitter : De heer Malcorps heeft het woord.

De heer Johan Malcorps : Mijnheer Tobback, u probeert me duidelijk op mijn paard te krijgen. *(Gelach)*

U weet immers zeer goed dat ik er altijd voor heb gepleit dat het milieuschadefonds exclusief vanuit het bedrijfsleven moet worden gefinancierd, en dit ter aanvulling van de inspanningen die door de overheid worden geleverd.

De voorzitter : Mevrouw Raskin heeft het woord.

Mevrouw Gerda Raskin : Mijnheer de voorzitter, over de versnelling van de saneringen ben ik het volledig eens met de heer Malcorps. We mogen niet wachten tot de begroting voor 1999. We moeten ook nu al proberen om een – eventueel voorlopige – extra financiering te vinden.

Mijnheer de minister, u pleit voor realisme. Mijns inziens zijn we de voorbije jaren misschien iets té realistisch geweest. De problemen zijn alleen maar erger geworden. We worden nu ook geconfronteerd met een aantal spoedprocedures. Dit betekent dat reeds geplande saneringen een zekere vertraging dreigen op te lopen.

Ik heb eigenlijk de indruk dat we niet echt opschieten inzake bodemsanering. We boeken zeker geen zichtbare vooruitgang. We moeten dringend grondig ingrijpen. Daar zijn uiteraard extra financiële middelen voor nodig.

De voorzitter : Collega's, ik wil er toch op wijzen dat ook de OVAM in deze dossiers degelijk werk levert. In december van vorig jaar hebben we dat kunnen zien bij ons werkbezoek aan de dienst Bodemsanering van de OVAM. Ik heb ook persoonlijk kunnen ervaren dat de OVAM met weinig mensen toch zeer goede resultaten boekt. Ze probeert zeker te doen wat ze moet doen.

Ik heb wel de indruk dat er inderdaad iets scheelt met de gegevensuitwisseling tussen de verschillende diensten die in deze dossiers werkzaam zijn. Tijdens het werkbezoek had ik de indruk dat de OVAM de zaken misschien op een iets te bureaucratische manier afhandelt en achter het papier de feiten niet ziet. Het is in ieder geval nodig dat men zich in de werkzaamheden verdiept. Een aanpak op regionale basis heeft het voordeel dat men dichter bij de realiteit staat en daardoor meer praktijkinzicht krijgt. In elk geval moet er iets gebeuren op het vlak van de gegevensuitwisseling.

Als ik aan de werking van de OVAM één euveld heb geconstateerd, dan is het wel het gebrek aan een professionele woordvoerder. Nu wordt de ambtenaar die de dossiers behandelt, dikwijls in de rol van woordvoerder geduwd, alhoewel dit niet zijn piece of cake is. Men kan aanvoelen dat het soms op een erg amateuristische wijze gebeurt. Verschillende commissieleden hebben reeds opgemerkt dat door het bodemsaneringsdecreet de problemen zich de volgende maanden en jaren zullen blijven opstapelen. Er is nood aan een professionele woordvoerder, die weet wat hij kan, mag en moet zeggen.

Op het terrein heb ik gemerkt dat dit een zeer zwaar geladen psychologisch dossier is, omdat het zeer sterk is gerelateerd aan gezondheid en milieu. Vooral wanneer de gezondheid, en meer bepaald die van kinderen, ter sprake komt, worden de mensen zeer ongerust. Erg veel dossiers over bodemvervuiling hebben grote gevolgen voor de gezondheid van kinderen. Een woordvoerder moet in staat zijn om, zonder rookgordijnen op te trekken, op een correcte en objectieve manier te vertellen wat het probleem en de gevaren zijn.

De financiële middelen vormen een derde onderdeel van het decreet. Tijdens de begrotingsbesprekingen met de minister hebben we hierop amende-

Voorzitter

menten ingediend. We begrijpen dat we enkel beschikbare middelen kunnen aanwenden. De laatste weken drongen een aantal parlementsleden aan op bijkomende middelen voor openbare werken. Ze wilden meer geld voor verbeteringswerken aan wegen en fietspaden en voor verkeersveiligheid. Ook voor de bodemsanering zou men meer ruimte moeten vinden in de algemene middelen. Bij de commissieleden leeft de idee dat dat echt noodzakelijk is. Men moet natuurlijk wel binnen de Vlaamse begroting blijven, maar ik stel vast dat daar wat ruimte vrijkomt.

Mijnheer de minister, u bent ook bevoegd voor tewerkstelling. Bodemsanering kan ook tot meer werkgelegenheid leiden, ook voor laaggeschoolden. Als we dit goed uitbouwen, kan het een winst situatie opleveren.

Zoals de heer Malcorps al heeft gezegd, redeneren we nog altijd met een bedrag van 280 miljard frank voor ogen. Van dat bedrag moet gedurende veertig jaar elk jaar 7 miljard frank aan bodemsanering worden besteed. Het gewest staat voor eenderde van dat bedrag in, en de privé-sector voor tweederde. Ik lees echter elke dag in de krant dat er nieuwe sites bijkomen. Ik vrees dan ook dat dat bedrag ontoereikend is. We raken dus volledig van het financiële pad af. Mijnheer de minister, wanneer kunnen die 280 miljard frank worden geactualiseerd? Is het juist dat er 400 miljard frank nodig is? Voor de waterzuivering zijn er inderdaad concrete voorbeelden die aantonen dat we de kosten te laag hebben geraamd. De financiële kostprijs moet dus worden herberekend.

We moeten ook opnieuw een debat voeren om te zien hoe we dat kunnen oplossen. We moeten binnenkort ook bespreken hoe we een prioriteitenlijst binnen de prioriteitenlijst kunnen vastleggen. Ik veronderstel dat het eerste criterium de volksgezondheid zal zijn. Zelfs in dat geval zal het debat heel moeizaam verlopen. Mijnheer de minister, worden er wetenschappelijke onderzoeken uitgevoerd over de manier waarop we deze zaak daadwerkelijk kunnen aanpakken? Op welke manier kunnen we onze verantwoordelijkheid opnemen?

In heel veel gevallen blijkt het om historische vervuiling te gaan. Dat betekent dat het heel moeilijk is om vast te stellen wie verantwoordelijk is. De geplande verhouding van eenderde voor het gewest en tweederde voor de privé-sector kan dus niet worden aangehouden. We moeten onderlinge afspraken maken wanneer we het financiële debat

over de bodemsanering opnieuw voeren. Uw voorstel om dat eventueel bij de begrotingswijziging 1998 te doen, lijkt me niet slecht.

Minister Kelchtermans heeft het woord.

Minister Theo Kelchtermans : Iedereen is het eens over de grond van de zaak. Ik waardeer dat u ook het positieve van de aanpak hebt benadrukt. Van de 2.000 percelen die de OVAM in de eerste categorie heeft ondergebracht, worden er op dit ogenblik ongeveer duizend gesaneerd op initiatief van de eigenaars. Dat is heel belangrijk. Voor 70 terreinen, die samen goed zijn voor enkele honderden kadastrale percelen, wordt er een saneringsproject opgesteld. Het bedrag dat daarmee gepaard gaat, is 4,6 miljard frank. Dat bedrag wordt momenteel effectief aan sanering besteed. Ik weet wel dat er een richtcijfer van 7 miljard frank is, dat we eens we op kruissnelheid zijn ook moeten halen.

Zodra ik over het rapport beschik, zal ik de vragen over de alternatieve financiering beantwoorden. Vanaf morgen hebben we een voorlopig rapport. De gedachten die daarin worden ontwikkeld, kunnen dus ook vanaf morgen in het debat worden ingebracht. Ik kan dan ook meer informatie geven over de alternatieve financiering, het milieuschadefonds en de aanpassingen van het bodemsaneringsdecreet.

Mijnheer Malcorps, bij de non-ferrogroepen zoals Union Minière is er altijd al een probleem van bodemverontreiniging geweest. Op dit ogenblik is er een grootschalig onderzoek aan de gang over nieuwe saneringstechnieken voor dat soort van verontreiniging. Dat onderzoek heeft trouwens ook een EFRO-subsidie gekregen. Het feit dat men een beleid ontwikkelt, is op zich al een nieuwe evolutie op het vlak van de bodemsanering. Ook voor andere milieuproblemen bepaalt de overheid een duidelijke richting. Soms gaat de sector zelf over tot sanering. Iedereen is ook ijverig op zoek naar de meest geschikte saneringstechnologie. Het onderzoek wijst erop dat dat ook hier het geval is.

De OVAM heeft inderdaad een raamakkoord gesloten met Union Minière. Dat betekent echter niet dat er over de sanering compromissen werden gesloten. Wel voorziet het akkoord in een aanpak in verschillende fases. Het gevolg van dat raamakkoord is dat het bedrijf onmiddellijk betaalt, en het saneringsprogramma uitvoert. Het gaat hier dus om vrijwillige overeenkomsten. Union Minière heeft op eigen initiatief gesaneerd. Het bedrijf hield er immers rekening mee dat het vroeg of laat toch verantwoordelijk zouden worden gesteld. In

Kelchtermans

het algemeen herstructureringsprogramma dat de heer Karel Vinck heeft voorgesteld, was van in het begin in sanering voorzien. Dit is door de OVAM mee in dit raamakkoord opgenomen.

Met de petroleumsector, waarnaar ik daarstraks heel even heb verwezen, zijn we op weg naar een sectoraal akkoord met de drie gewesten. Het federale niveau is hierbij betrokken. De federaties van de petroleumsector moeten zich nu uitspreken over het voorstel van de drie gewesten. Een van de denkkaders die worden onderzocht, is de spijziging van een fonds. Dat zou kunnen gebeuren door een beperkte accijnsverhoging. Er bestaan geen wondermiddelen. Men zal de middelen moeten laten komen uit de sectoren die bij het probleem zijn betrokken.

Wat het uitwisselen van gegevens betreft, benutten we nog niet alle mogelijkheden van de informatisering. De professionele woordvoerder is bijzonder belangrijk in de communicatie. Mevrouw Karina De Beule is formeel aangesteld als woordvoerder. Ze doet haar werk volgens mij niet zo slecht in de korte tijd dat ze zich heeft moeten inwerken. Ze zal ook professioneler worden naarmate ze ervaring opbouwt.

Wat de financiële middelen betreft, ben ik graag bereid om mijn best te doen in het kader van de budgetcontrole. Ik zal er niet alleen als vragende partij zijn. Ik zie ook een effect op de tewerkstelling. Gemeenten en provincies moeten worden gemotiveerd om mee in de boot te stappen. Dit kan niet uitsluitend worden afgewimpeld op het Vlaams Gewest. Als men aan OVAM vraagt of de 280 miljard frank een onderraming dan wel een overraming is, antwoordt die dat er toch wel een marge werd ingelast in de extrapolatie en dat de realiteit vrij dicht zou moeten zijn benaderd. Er zal dus eerder een overraming zijn.

In de discussie over het decreet kunnen we nog bijkomende informatie vragen aan OVAM.

De voorzitter : In het financieel onderdeel kan het interessant zijn om een gezamenlijke motie in te dienen om dit probleem aan het parlement voor te leggen en zo een signaal te geven aan de Vlaamse regering. Op die manier kan de minister een positieve inbreng krijgen in het debat in de regering.

De heer Quintelier heeft het woord.

De heer Leonard Quintelier : Mijnheer de voorzitter, ik treed volledig deze gedachte bij. We hebben daarnet onderling afgesproken om tot een gezamenlijke motie te komen ter versterking en ondersteuning van de gedachte die de minister naar voren heeft gebracht.

De voorzitter : De heer Malcorps heeft het woord.

De heer Johan Malcorps : Mijnheer de voorzitter, ik ben het eens met dit laatste punt. Ik heb nog één bijkomende vraag in verband met het convenant met Union Minière. Dat is belangrijk als prototype van hoe men in de toekomst zal werken. Als ik u goed begrijp, mijnheer de minister, zegt u dat normaal gesproken een bedrijf een bodemsaneringsproject moet indienen. De OVAM moet dit conform verklaren krachtens het bodemsaneringsdecreet. Ik neem aan dat het hier over dezelfde manier van werken gaat, ongeacht de kostprijs. Ik viel over het zinnetje waarin staat dat de kostprijs wordt overeengekomen. In feite is dat niet zo. Er moet een bodemsaneringsproject worden ingediend om te saneren volgens de norm. Als dat veel kost, moet die hoge prijs ook worden betaald. Daar kan men niet over marchanderen, ook niet via een dergelijke overeenkomst.

Minister Theo Kelchtermans : Het saneringsproject is, zoals beschreven in het bodemsaneringsdecreet, een onderdeel van het dossier en er is een verbintenis aangaande de middelen die men daarvoor zal inzetten in het kader van het project. Als die ontoereikend zouden zijn, moet er bijkomend worden onderhandeld.

De heer Johan Malcorps : Ik heb bijvoorbeeld weet van dossiers waarin men spreekt van twintig jaar. Is hier een grens gesteld, want men kan natuurlijk alles over een zeer lange termijn uitspreiden.

Minister Theo Kelchtermans : Ik zal aan de OVAM vragen om tijdens de bespreking van het bodemsaneringsvoorstel Quintelier-Tobback de criteria toe te lichten waarbinnen ze deze onderhandelingen voert, zowel over de termijn als over de middelen.

Met redenen omklede motie

De voorzitter : Door de heren Malcorps, Van Mechelen en Quintelier werd tot besluit van deze interpellatie een met redenen omklede motie aangekondigd. Ze moet uiterlijk 24 uur na de sluiting van de vergadering zijn ingediend.

Voorzitter

Het parlement zal zich daarover tijdens een volgende plenaire vergadering uitspreken.

Het incident is gesloten.

[...]

– *De vergadering wordt gesloten om 17.05 uur.*
